

Katarzyna Markowska

Karkonoski System Wodociągów i Kanalizacji sp. z o.o.

**POLITYKA ZWIĄZKU GMIN KARKONOSKICH
A ZASADA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU****1. Wstęp**

Polityka ekologiczna państw wchodzących w skład Unii Europejskiej (UE) „(...) popiera w całej Wspólnocie harmonijny, zrównoważony i wysoki poziom ochrony oraz poprawy jakości środowiska naturalnego, podwyższenie poziomu i jakości życia (...)”¹. Środki finansowe przyznawane z Funduszu spójności, będącego instrumentem polityki spójności gospodarczej i społecznej wspierają dążenie Unii Europejskiej do zmniejszenia dysproporcji w rozwoju regionów i do osiągnięcia zrównoważonego wzrostu gospodarczego oraz postępu socjalnego. Na tym tle powstał projekt pn. „Karkonoski system wodociągów i kanalizacji, etap I”, który przyczyni się do poprawy stanu czystości rzek oraz dostosuje gospodarkę wodno-ściekową gmin wchodzących w skład Związku Gmin Karkonoskich do wymagań Polski i UE przy zachowaniu zasady „zanieczyszczający płaci”.

Celem artykułu jest ukazanie związku pomiędzy polityką Związku Gmin Karkonoskich (ZGK) a zasadą zrównoważonego rozwoju, która jest podstawowym paradygmatem rozwoju będącym główną koncepcją rozwoju państwa w sferze ochrony środowiska, sferze gospodarczej i społecznej oraz sferze kształtowania ładu polityczno-instytucjonalnego. Oznacza to, że obowiązek realizacji tej koncepcji spoczywa na wszystkich strukturach państwa oraz jego obywatelach niezależnie od doraźnych interesów lub zawirowań politycznych” [5]. W pracy przedstawione zostały także zadania Projektu Związku Gmin Karkonoskich przyczyniających się

¹ Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską z 1957 r.

do realizacji celów polityki ekologicznej UE, tj. ochrony zdrowia ludzkiego oraz oszczędnego i racjonalnego wykorzystania zasobów naturalnych.

2. Proces integracji Polski z Unią Europejską a zasada zrównoważonego rozwoju

„Świat ma dość zasobów, by zaspokoić potrzeby każdego z nas, ale za mało, by zaspokoić naszą chciwość”².

Proces integracji z Unią Europejską jest dla Polski wielkim wyzwaniem. Nasze członkostwo w Unii stanowi szansę, ale i zagrożenie wynikające z istniejącej konkurencji oraz konieczność dostosowania się do standardów europejskich – w dziedzinie zarówno prawa, jak i praktyki gospodarczej. Dotyczy to w dużej mierze polityki ekologicznej Polski, która w najbliższym czasie musi być dostosowana do wymogów unijnych. W 1991 r. w Polsce został przyjęty przez Parlament dokument o nazwie Polityka ekologiczna państwa i chociaż dokument ten nie miał umocowania ustawowego i w dużym stopniu miał charakter deklaracyjny, to jednak bardzo zaważył na działalności gospodarczej i administracyjnej kraju.

Pojęcie zrównoważonego rozwoju stanowi rozwinięcie i uściślenie używanego wcześniej terminu „ekorozwój” wprowadzonego do powszechnego użycia w 1972 r. Sformułowane wówczas zasady ekorozwoju odnosiły się do prowadzenia wszelkiej działalności gospodarczej w harmonii z przyrodą i w taki sposób, by nie powodować nieodwracalnych zmian w środowisku przyrodniczym. Pojęcie trwałego i zrównoważonego rozwoju zostało wypracowane pod koniec lat 80. na forum Światowej Komisji ds. Środowiska i Rozwoju Narodów Zjednoczonych i przedstawione w raporcie Nasza wspólna przyszłość. Trwały i zrównoważony rozwój zdefiniowano tam jako taki, który zapewni sprawiedliwe zaspokojenie potrzeb współczesnego społeczeństwa bez naruszania możliwości zaspokojenia potrzeb przyszłych pokoleń. Pojęcie to zostało również wprowadzone do dokumentów konferencji Narodów Zjednoczonych „Środowisko i rozwój – szczyt ziemi”, która odbyła się w czerwcu 1992 r. w Rio de Janeiro³. Było to wydarzenie o ogromnym znaczeniu dla integracji problemów środowiska i rozwoju w różnych skalach – od lokalnej do globalnej. Stanowisko w sprawie zrównoważonego rozwoju w Polsce po raz pierwszy zawarto w dokumencie pod nazwą Polityka ekologiczna państwa, który został przyjęty przez Sejm RP Uchwałą Sejmu z dnia 10 maja 1991 r. Wyrażono w nim wolę, aby polityka rządu we wszystkich dziedzinach gospodarczych była zgodna z założeniami polityki ekologicznej, a kryteria ekologiczne uzyskały równoznaczną rangę z kryteriami ekonomicznymi.

Po głębokich reformach stymulowanych ubieganiem się o członkostwo w Unii Europejskiej zaszła potrzeba nowego spojrzenia na politykę ekologiczną państwa z

² Słowa Mahatmy Gandiego.

³ Zasady ogólnych praw i obowiązków, Deklaracja z Rio de Janeiro w sprawie środowiska i rozwoju. Preambuła; Konferencja Narodów Zjednoczonych „Środowisko i Rozwój”, www.vilp.de/Plpdf/p061.pdf.

lat poprzednich. W wyniku jej weryfikacji 13 czerwca 2000 r. Rada Ministrów przyjęła kolejny dokument – Druga polityka ekologiczna państwa. W dokumencie tym zostało ujętych 13 podstawowych zasad, z których naczelną jest nadal zasada zrównoważonego rozwoju, odnosząca się nie tylko do ochrony środowiska, ale także do całego rozwoju społeczno-gospodarczego.

Pierwsza z zasad deklaracji z Rio de Janeiro z czerwca 1992 r. stanowi, iż istoty ludzkie są w centrum zainteresowania w procesie zrównoważonego rozwoju i mają prawo do zdrowego i twórczego życia w harmonii z przyrodą.

Zatem zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, rozwój gospodarczy powinien iść w parze z poszanowaniem środowiska naturalnego. Polska, realizując zalecenia wynikające z celów długookresowych, sformułowanych w dokumentach rządowych, uwzględniła długookresowe cele przyjęte przez Unię Europejską oraz ONZ⁴. W polityce ekologicznej Polski sformułowane zostały dwie zasady:

- „zanieczyszczający płaci” – zasada oznaczająca złożenie pełnej odpowiedzialności za skutki zanieczyszczenia i stworzenia innym zagrożeń dla środowiska na podmioty użytkujące zasoby środowiska,
- zasada prewencji – oznaczająca, że przeciwdziałanie negatywnym skutkom dla środowiska powinno być podejmowane na etapie planowania i realizacji przedsięwzięć na podstawie posiadanej wiedzy oraz wdrożonych procedur ocen oddziaływania na środowisko.

Z analizy stanu obecnego i porównań międzynarodowych wynika, iż w polskiej gospodarce dokonało się wiele pozytywnych zmian, jednakże ich tempo, a także nowe zagrożenia wymagają adekwatnej, kompleksowej i szeroko zakrojonej polityki. Jednym z narzędzi realizacji strategii są programy strukturalne i sektorowe w części określającej sposoby realizacji polityki ekologicznej państwa. Projekty wynikające zaś z priorytetowych kierunków działań mogą być finansowane ze środków funduszy strukturalnych i Funduszu spójności w ramach przygotowanych programów operacyjnych.

3. Polityka Związku Gmin Karkonoskich

Podstawową zasadą polityki ekologicznej regionu powinna być zasada zrównoważonego rozwoju. Polityka Związku Gmin Karkonoskich jest zgodna z zasadą zrównoważonego rozwoju. Według zapisów Statutu Związku Gmin Karkonoskich do priorytetowych zadań związku należy m.in. „podejmowanie wspólnych działań w zakresie ochrony wód, ziemi i powietrza oraz krajobrazu, będących bazą dla rekreacji i turystyki krajowej, a także zagranicznej”. Przypomnijmy, iż w Strategii rozwoju województwa dolnośląskiego w zakresie ochrony środowiska i infrastruktury wyróżniono m.in. (...):

⁴ Zasada zrównoważonego rozwoju, www.poznajmyonz.pl.

Rozwój systemów ochrony wód rzek (w tym przede wszystkim realizacja zadań związanych z ochroną wód zawartych w „Programie dla Odry 2006”), a wśród zadań m.in. (...):

- 1) budowę Karkonoskiego Systemu Kanalizacji Sanitarnej,
- 2) kompleksową kanalizację gmin leżących w dorzeczu Kwisy i Bobru.
- 3) rozbudowę i modernizację grupowej oczyszczalni ścieków w Mysłakowicach (na potrzeby Karkonoskiego Systemu Kanalizacji Sanitarnej).

W najbliższej perspektywie należy zdecydowanie przyspieszyć realizację budowy oczyszczalni ścieków i kanalizacji małych miast i wsi celem ochrony wód i gleb.

Na koniec 1999 r. stopień zaopatrzenia zbiorowego w wodę wsi i małych miast województwa dolnośląskiego jest już wysoki i wynosi ok. 70%, a zaledwie 11,5% tych miejscowości posiada oczyszczalnie ścieków i kanalizacje sanitarne”⁵.

Projekt „Karkonoski system kanalizacji sanitarnej”⁶ jest wymieniony z nazwy w Strategii rozwoju województwa dolnośląskiego i jest zgodny z ogólnymi zapisami Programu zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska województwa dolnośląskiego. Istotne jest to, że w Strategii zrównoważonego rozwoju powiatu jeleniogórskiego wśród zadań priorytetowych wyszczególniono m.in.: wsparcie realizacji karkonoskiego systemu kanalizacji sanitarnej. Określono je jako zadanie pilne, przewidziane do realizacji w latach 2003-2006 i jako zadanie mniej istotne na lata 2007-2015.

Należy podkreślić, iż implementacja oraz realizacja projektu stanowi realną szansę na poprawę stanu środowiska naturalnego, czystości wód i gleby oraz dostosowania gospodarki wodno-ściekowej gmin ZGK do wymagań Polski i Unii Europejskiej, a tym samym przyczyni się do realizacji celów polityki ekologicznej Unii Europejskiej (przy zachowaniu zasady „zanieczyszczający płaci”).

Inwestycje objęte I etapem przedsięwzięcia zlokalizowane będą na terenie gmin: Kowary, Mysłakowice, Podgórzyn i Szklarska Poręba. Sieć wodociągowa realizowana będzie na terenie zurbanizowanym w gminach: Kowary, Mysłakowice i Szklarska Poręba, sieć kanalizacyjna zaś będzie budowana na terenach zwartej zabudowy gmin uczestniczących w przedsięwzięciu. Ujęcia wody modernizowane będą w Kowarach i Szklarskiej Porębie, a oczyszczalnia ścieków wybudowana zostanie w Szklarskiej Porębie.

Aby cel ten został osiągnięty, należy wyeliminować problemy, które uniemożliwiają gminom jego realizację, gdzie główną przeszkodą jest brak odpowiedniej infrastruktury wodno-ściekowej. Korzyści z wdrożenia projektu są olbrzymie: kulturowe, cywilizacyjne, finansowe, prawne, zewnętrzne o charakterze środowiskowym, a także te wynikające ze wzrostu atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej regionu oraz poprawy jakości życia mieszkańców.

⁵ Cele i działalność Karkonoskiego systemu wodociągów i kanalizacji, www.zgk-karkonosze.pl.

⁶ Nazwa „Karkonoski system kanalizacji sanitarnej” została zmieniona na „Karkonoski system wodociągów i kanalizacji, gdyż rozszerzono przedsięwzięcie o zadania związane z zakresem systemu wodociągów.

Tabela 1. Korzyści z wdrożenia projektu pn. „Karkonoski system wodociągów i kanalizacji – etap I”

Korzyści	Efekty
Przyrodnicze	• zmniejszenie ilości ładunków zanieczyszczeń odprowadzanych do środowiska, • poprawa jakości środowiska, • poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych, • poprawa jakości gleby, • zapobieganie zanieczyszczeniu środowiska i ochrona przyrody, • odprowadzenie wytworzonych ścieków do oczyszczalni odpowiadających normom polskim i europejskim, • utworzenie jednolitego systemu kanalizacji sanitarnej dla wszystkich zwartych terenów zabudowy, • wdrożenie najlepszych dostępnych technologii, • uporządkowanie gospodarki ściekowej, • właściwe zagospodarowanie osadów ściekowych, • ochrona ujęć wód
Ekonomiczne	• zmniejszenie strat w środowisku, • zmniejszenie strat wody dostarczanej odbiorcom, • zwiększenie atrakcyjności turystycznej gmin ZGK, • zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej gmin, • stworzenie lepszych warunków dla rozwoju budownictwa jednorodzinnego, • poprawa efektywności zarządzania gospodarką wodno-ściekową w mieście, • efektywniejsza gospodarka osadami ściekowymi z oczyszczalni, • pobudzenie rynku usług związanych z budownictwem i turystyką w regionie
Spoleczne	• zmniejszenie dystansu dzielącego Polskę od krajów Europy Zachodniej w zakresie standardów jakości środowiska oraz infrastruktury technicznej i instytucjonalnej, • podwyższenie standardu i jakości życia mieszkańców i turystów, • poprawa jakości wody do picia, • poprawa warunków sanitarnych, • zaspokojenie podstawowych potrzeb mieszkańców zgłaszanych od kilkadziesiąt lat, • likwidacja uciążliwości zapachowych będących wynikiem odprowadzania ścieków sanitarnych do rowów przydrożnych i niewłaściwej pracy niektórych oczyszczalni ścieków, • wzrost atrakcyjności rekreacyjnej terenów gmin ZGK, • rozwój lokalnego rynku pracy poprzez stworzenie nowych stanowisk pracy – obniżenie lokalnej stopy bezrobocia
Formalno-prawne	• dostosowanie gospodarki wodno-ściekowej do regulacji prawnych obowiązujących w UE, • wniesienie wkładu do realizacji zobowiązań podjętych w czasie negocjacji akcesyjnych z UE, • przyczynienie się do realizacji Narodowego planu rozwoju, • przyczynienie się do realizacji Strategii wykorzystania Funduszu spójności na lata 2004-2006, • przyczynienie się do realizacji Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych, • przyczynienie się do realizacji celów Strategii rozwoju województwa dolnośląskiego, • wniesienie wkładu do realizacji Programu ochrony środowiska województwa dolnośląskiego, • realizacja jednego z celów Strategii rozwoju i programów ochrony środowiska gmin ZGK, • realizacja statutowych celów ZGK

Źródło: Studium wykonalności – opracowanie własne Halcrow Global Infrastructure Consortium pn. „Karkonoski system wodociągów i kanalizacji – etap I”.

Zauważmy, iż projekt przyczynia się do generowania dużej skali korzyści odnoszących się głównie do: wzrostu ilości i jakości ścieków oczyszczonych, rozbudowy sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, poprawy standardu życia mieszkańców,

poprawy jakości wód powierzchniowych i podziemnych oraz poprawy walorów turystycznych, a także przyrodniczych regionu. Istotne są również korzyści o charakterze społeczno-gospodarczym, związane głównie z tworzeniem bezpośredniego i pośredniego zatrudnienia, generowaniem popytu konsumpcyjnego i inwestycyjnego oraz wzrostem popytu na usługi, m.in. sektora budowlanego.

Projekt „Karkonoski system wodociągów i kanalizacji” – etap I” jest zgodny z zadaniami strategicznymi zawartymi w Strategii zrównoważonego rozwoju powiatu jeleniogórskiego, głównie zaś dotyczy wsparcia realizacji karkonoskiego systemu kanalizacji sanitarnej. Należy podkreślić, iż realizacja projektu jest podstawowym czynnikiem rozwoju tego regionu i pozwala osiągnąć zgodność z obowiązującymi standardami światowymi. Sprawą zasadniczą dla poprawy jakości życia lokalnej społeczności oraz dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju jest zapewnienie w całym regionie adekwatnego do potrzeb zaopatrzenia w wodę (odpowiedniej jakości) bez zakłócania naturalnej równowagi środowiska

4. Zakończenie

„Ludzkość jest w stanie rozwijać się w sposób zrównoważony tak, aby zaspokajając potrzeby dzisiejsze, nie zagrażać równocześnie prawu przyszłych pokoleń do spełnienia swoich potrzeb”⁷. Ochrona środowiska jest zaledwie jednym z trzech filarów zrównoważonego rozwoju: pozostałe dwa, czyli sfera społeczna i rozwój gospodarczy, są równie ważne [5, s. 7]. Dlatego też realizacja przedmiotowej inwestycji projektu pn. „Karkonoski system wodociągów i kanalizacji – etap I” jest zbieżna z zapisami Strategii rozwoju województwa dolnośląskiego i zgodna z zapisami Programu zrównoważonego rozwoju oraz ochrony środowiska województwa dolnośląskiego. Podkreślimy, iż jednym z podstawowych priorytetów rozwoju gospodarczego Dolnego Śląska, przyjętym w Strategii rozwoju województwa dolnośląskiego (Wrocław 2000 r.), jest zwiększenie konkurencyjności gospodarki województwa w stosunku do innych regionów kraju i Europy. Zatem inwestycja Związku Gmin Karkonoskich poprzez modernizację i budowę stacji uzdatniania wody, sieci wodociągowej, kanalizacyjnej oraz oczyszczalni ścieków jest wkładem w realizację polityki ekologicznej państwa. Niniejszy wniosek wypełnia też cele II narodowej strategii ochrony środowiska poprzez budowę infrastruktury niezbędnej do dostarczenia wody o odpowiedniej jakości oraz uporządkowanie gospodarki ściekami.

Projekt Związku Gmin Karkonoskich stanowi próbę przełamania sprzeczności między akceptowaną społecznie i zapisaną w strategii rozwoju wizją jakości życia a realizowaną koncepcją rozwoju, zwłaszcza gospodarczego, która jest oparta często na innych niż jakość życia przesłankach aksjologicznych [4, s. 35].

⁷ Za definicją Zrównoważonego Rozwoju Światowej Komisji ds. Środowiska Naturalnego i Rozwoju ONZ, 1987.

Literatura

- [1] Borkacki R., *Krajobraz po bitwie*, „Panorama” 12 marca 2006.
- [2] Borkacki R., *Przepraszamy zabrakło pieniędzy*, „Panorama” 5 lutego 2006.
- [3] Borkacki R., *Złoty strzał w kanalizację*, „Panorama” 15 stycznia 2006.
- [4] Borys T., *Wskaźniki zrównoważonego rozwoju*, Wydawnictwo Ekonomia i Środowisko, Warszawa-Białystok 2005.
- [5] Borys T., *Zarządzanie zrównoważonym rozwojem*, Wydawnictwo Ekonomia i Środowisko, Białystok 2003.
- [6] Lis M., *Hańba tej Radzie*, „Nowiny Jeleniogórskie” 2006 nr 9 (28.02-06.03).
- [7] Nowaczyk M., *Karkonosze bez dotacji*, „Gazeta Wyborcza” 27 lutego 2006.

POLICY OF THE KARKONOSZE MOUNTAINS MUNICIPALITY UNION AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Summary

The article is an attempt to present the benefits of globalization and possibilities for our country which ensue from gaining and correct spending union funds. Following connections among the various levels, such as: municipality, administration, district, region, country, and the European Union. It is certain that the strategy of the sustainable development is a priority for our country's development and the process of globalization in the world economy. The aims of strategy entitled "Policy of the Karkonosze Mountains Municipality Union" and the achievement of social, economic, and environmental changes, which are positively evaluated from the point of anthropocentric system of values.

POLITIKA SVAZU KRKONOŠSKÝCH OBCÍ A PRINCIP UDRŽITELNÉHO ROZVOJE

Anotace

Tento příspěvek je snahou ukázat přínosy, jaké s sebou přináší globalizace a možnosti, které Polsku dává získávání a správné vynakládání prostředků z evropských fondů. Při sledování vazeb programových předpokladů projektů na různých úrovních: obce, okresu, vojvodství, státu a Evropské unie je jisté, že strategie udržitelného rozvoje je prioritní pro Polsko a pro proces globalizace světové ekonomiky. Cíle této strategie jsou také obsaženy v projektu Svazu krkonošských obcí „Krkonošský systém vodovodů a kanalizací – 1. etapa” a způsobí sociální, hospodářské a environmentální změny, které jsou pozitivně hodnoceny z hlediska principů antropocentrického hodnotového systému.

POLITIK DES BUNDES DER RIESENGBIRGSGEMEINDEN UND DAS PRINZIP DER AUSGEGLICHENEN ENTWICKLUNG

Zusammenfassung

Der obige Artikel ist ein Versuch die Vorteile, welche die Globalisierung mit sich bringt zu zeigen und die Möglichkeiten, die Polen hat, die Ressourcen der EU-Fonds zu bekommen und diese entsprechend auszugeben. Die Verbindungen der Programm Voraussetzungen auf verschiedenen Ebenen beobachtend: Gemeinde, Kreis, Wojewodschaft, Land und Europäische Union hat man die Sicherheit, dass die Strategie der ausgeglichenen Entwicklung für die Entwicklung Polens sowie den Globalisierungsprozess der Weltwirtschaft vorrangig ist. Ziele dieser Strategie sind auch im Projekt des Bundes der Riesengebirgsgemeinden unter dem Namen „Karkonoski System Wodociągów i Kanalizacji-etap I” (Wasserleitung –und Kanalisationssystem im Riesengebirge-I Etappe) enthalten und sie verursachen den Änderungsprozess in der Gesellschaft, Wirtschaft und Umwelt, der positiv bewertet wird aufgrund des anthropozentrischen Wertesystems.